

การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สู่ความเป็นเลิศ

Integrated Buddhist Governance to Develop Local Government Organizations toward Excellence

ลำพูน เศรษฐ์^{1*}, พระครูกิตติวรารท², และ จำรัส บุตดาพงษ์³

Lamphun Settho^{1*}, Phra Khru Kittiwathorn², and Chamrat Buddaphong³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย; Mahamakut Buddhist University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : kjhg647@gmail.com

DOI : 10.65205/jlgisrru.2026.e299198

Received : March 9, 2026; Revised : June 13, 2026; Accepted : June 26, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

คุณูปนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ของการบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ 2) เพื่อพัฒนาระบบการบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ดที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี จำนวน 299 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 รูป/คน การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี โดยออกแบบการวิจัยเชิงอธิบายเป็นลำดับ (Explanatory Sequential Design) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.60–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 รวมทั้งแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการณ์การบริหารการปกครองพุทธบูรณาการ และสภาพการณ์การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเลิศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า รองลงมาคือ ด้านหลักนิติธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักความรับผิดชอบ

การพัฒนาระบบและรูปแบบการบริหารดังกล่าวใช้การสังเคราะห์องค์ประกอบตามค่าความถี่ที่ปรากฏแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ และ (2) การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการ องค์ประกอบด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลัก

Citation : Settho, T., Kittiwathorn, P., & Buddaphong, C. (2026). Integrated Buddhist Governance to Develop Local

Government Organizations toward Excellence. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(2), e299198.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299198>

ความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งทำหน้าที่เป็นกรอบเชิงโครงสร้างและเชิงกระบวนการในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมุ่งประโยชน์สาธารณะ ขณะเดียวกัน องค์ประกอบด้านการบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมและจิตสำนึกของผู้บริหารและบุคลากร โดยบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เพื่อกำกับการใช้อำนาจและการตัดสินใจให้ตั้งอยู่บนฐานของความเมตตา ความเข้าใจผู้อื่น ความเป็นกลาง และความไม่ลำเอียง อันช่วยลดการเลือกปฏิบัติ สร้างความไว้วางใจ และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน

ผลการสังเคราะห์นำไปสู่การนำเสนอรูปแบบการบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการที่มีลักษณะเป็นระบบ สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ โดยรูปแบบดังกล่าวช่วยเสริมสร้างทั้งสมรรถนะเชิงการบริหาร คุณธรรมในการใช้อำนาจ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถยกระดับคุณภาพการบริหาร การให้บริการสาธารณะ และความเชื่อมั่นของประชาชน อันนำไปสู่ความเป็นเลิศและความยั่งยืนของการบริหารการปกครองท้องถิ่นในระยะยาว

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ความเป็นเลิศขององค์กร

Abstract

This dissertation aims to: (1) examine the conditions of integrated Buddhist governance to develop local government organizations toward excellence; (2) develop an integrated Buddhist governance administrative process for enhancing local government organizations toward excellence; and (3) propose a model of integrated Buddhist governance administration for developing local government organizations toward excellence. The sample consisted of 299 personnel working in local government organizations in Roi Et Province that had received awards for good governance management. In addition, 21 key informants, including monks and laypersons, were selected for in-depth data collection. The study employed a mixed-methods research approach using an explanatory sequential design. Data collection instruments included a five-point Likert-scale questionnaire with content validity indices ranging from 0.60 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.92, as well as semi-structured interviews. The statistical techniques used for data analysis comprised percentage, mean, and standard deviation.

The research findings indicated that the overall conditions of integrated Buddhist governance administration and organizational excellence of local government organizations

Citation : ลำพันธ์ เศรษฐ์, พระครูกิตติวราร, และ จำรัส บุคดาพงษ์. (2569). การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299198.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299198>

were at a high level. When considered by individual dimensions and ranked from highest to lowest mean scores, the principle of value for money recorded the highest mean, followed by the principle of the rule of law, while the principle of accountability showed the lowest mean.

The development of the administrative process and model was based on the synthesis of key components according to the frequency of occurrence, which were classified into two main components: (1) good governance administration of local government organizations toward excellence, and (2) integrated Buddhist-based governance administration. The good governance component comprised six core principles: the rule of law, morality, transparency, participation, accountability, and value for money. These principles functioned as structural and procedural frameworks for managing local government organizations effectively, transparently, accountably, and in alignment with the public interest.

Meanwhile, the integrated Buddhist governance administration component emphasized the development of ethical dimensions and moral consciousness among administrators and personnel by integrating the Four Brahmaviharas-loving-kindness (metta), compassion (karuna), sympathetic joy (mudita), and equanimity (upekkha). These principles serve to guide the exercise of power and decision-making processes based on compassion, empathy, impartiality, and fairness. Such an approach helps reduce discrimination, build public trust, and strengthen positive relationships between local government organizations and citizens.

The synthesis results led to the presentation of a systematic integrated Buddhist governance administration model that can be practically applied to the development of local government organizations toward excellence. This model enhances managerial competence, ethical use of authority, and public participation, thereby improving the quality of governance, public service delivery, and public trust. Ultimately, it contributes to organizational excellence and the long-term sustainability of local governance administration.

Keywords : Buddhist Governance Administration, Local Government Organizations, Organizational Excellence

Citation : Settho, T., Kittiwathorn, P., & Buddaphong, C. (2026). Integrated Buddhist Governance to Develop Local

Government Organizations toward Excellence. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(2), e299198.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299198>

บทนำ (Introduction)

จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นพื้นที่ที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาศัยอยู่ในเขตชนบท มีความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรม ประเพณี และรากฐานทางพระพุทธศาสนา เช่น ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ประเพณี บุญข้าวจี และงานบุญผะเหวด ทำให้ประชาชนยึดถือวิถีพุทธอย่างเด่นชัด (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด, 2566, หน้า 8) ด้วยบริบทดังกล่าว แนวคิดการบริหารเชิงพุทธจึงสอดคล้องกับพื้นที่ และสามารถใช้เป็นกรอบจริยธรรมในการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ โดยเฉพาะหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งมุ่งเน้นการครองตนและครองคนอย่างสมดุล ช่วยให้ผู้บริหารบริหารงานด้วยความปรารถนาดี เอาใจใส่ สนับสนุนความก้าวหน้า และยึดหลักความเป็นธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2559, หน้า 4–5) ขณะเดียวกัน หลักธรรมมาภิบาล เช่น ความโปร่งใส ความคุ้มค่า การมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม การตอบสนองต่อประชาชน และความรับผิดชอบ เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2564, หน้า 7) เมื่อบูรณาการหลักธรรมมาภิบาลกับหลักพุทธธรรม จึงก่อให้เกิดรูปแบบการบริหารที่ผสมผสานคุณธรรมและประสิทธิภาพ อันสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาองค์กรสมัยใหม่

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารที่ผสมผสานหลักพรหมวิหาร 4 กับหลักการบริหารสมัยใหม่และธรรมาภิบาลให้เป็นระบบแบบองค์รวม นำไปสู่การยกระดับสมรรถนะของผู้บริหารและบุคลากร ความโปร่งใสในการทำงาน ประสิทธิภาพการบริการประชาชน และการพัฒนาองค์กรที่ยั่งยืน ทั้งยังช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนและยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้นอย่างแท้จริง สอดคล้องกับเป้าหมายของการปกครองท้องถิ่นในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ของการบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ
2. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ

Citation : ลำพันธ์ เศรษฐโชติ, พระครูกิตติวราร, และ จำรัส บุคดาพงษ์. (2569). การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299198.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299198>

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ

สำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาล (2564, หน้า 1-2) กล่าวว่า “ธรรมาภิบาล” เป็นแนวคิดที่อยู่ในรัฐธรรมนูญเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้บริหารได้ใช้เป็นเครื่องมือในการยึดถือเป็นหลักการ สำคัญในการบริหารองค์กรทุกระดับ ทุกประเภท ถ้าหากไม่มีธรรมาภิบาล ผู้ปกครองคงจะเป็นคนลุ่มแก่อำนาจ ไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ใดๆ จนกระทั่งการนำพาองค์กรเกิดความล้มเหลวไม่ประสบความสำเร็จ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้การรับรองหลักการของธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีผ่านการกำหนดเป็นนโยบายแห่งรัฐ ในมาตรา 76 “รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตาม “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ”

การขับเคลื่อนธรรมาภิบาลผ่านกลไกภาครัฐ สำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาล (2564, หน้า 4-20)

1. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการภาครัฐที่ต้องมีธรรมาภิบาล โปร่งใส และปลอดการทุจริต โดยมียุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนา เพื่อปรับเปลี่ยนการทำงานของภาครัฐโดยยึดหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงาน

2. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ กำหนดแผนย่อยด้านการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยมุ่งปรับพฤติกรรมคนทุกกลุ่มในสังคม สร้างวัฒนธรรมและพฤติกรรมสุจริต ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และส่งเสริมธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ โดยมีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ หน่วยงานภาครัฐมีระดับคุณธรรมและความโปร่งใส (ITA) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

3. แผนการปฏิรูปประเทศ สารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น คณะกรรมการปฏิรูปประเทศกำหนดประเด็นเนื้อหาสาระสำคัญเพื่อการปฏิรูป 4 ประเด็น ประกอบด้วย

- 1) การกระจายอำนาจและการพัฒนานักการเมือง
- 2) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) การสร้างความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2564) กำหนดเนื้อหาการพัฒนาธรรมาภิบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ

Citation : Settho, T., Kittiwathorn, P., & Buddaphong, C. (2026). Integrated Buddhist Governance to Develop Local

Government Organizations toward Excellence. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(2), e299198.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299198>

- 1) เพื่อให้ภาครัฐมีขนาดเล็ก มีการบริหารจัดการที่ดีและได้มาตรฐานสากล
- 2) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการและให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และโปร่งใสตรวจสอบได้
- 3) เพื่อลดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบของประเทศ
- 4) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการทางกฎหมายให้สามารถอำนวยความสะดวกด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมแก่ประชาชน

กำหนดนิยามองค์ประกอบของธรรมาภิบาล กรอบแนวทางการดำเนินงานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และภารกิจของท้องถิ่น และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปปรับใช้ในการยกระดับการบริหารจัดการองค์กร อันจะส่งผลต่อการบริหารองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์สุขของประชาชนต่อไป ซึ่งประกอบด้วย 6 หลักการ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องใช้อำนาจและบริหารงานตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับอย่างเคร่งครัด โดยไม่เลือกปฏิบัติ และจัดบริการสาธารณะอย่างเท่าเทียมแก่ประชาชน
2. หลักคุณธรรม บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ยึดมั่นในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ
3. หลักความโปร่งใส บุคลากรต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และสื่อสารกับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลขององค์กรได้อย่างสะดวก และการดำเนินงานมีความชัดเจน ตรวจสอบได้
4. หลักการมีส่วนร่วม การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการรับรู้ แสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหามาตรับร่วมกันดำเนินการและตรวจสอบการทำงานขององค์กร
5. หลักความรับผิดชอบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ สร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชน และสามารถชี้แจงหรืออธิบายผลการดำเนินงาน รวมถึงรายงานความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของงานได้อย่างชัดเจน
7. หลักความคุ้มค่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจที่ชัดเจน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน พร้อมทั้งใช้ทรัพยากร เวลา และงบประมาณอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

2. การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด จึงเป็นหน่วยงานของรัฐที่ได้รับรู้และเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และวิธีการที่จะสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้น รวมไปถึงการจัดบริการสาธารณะต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายข้างต้นนั้น ผู้บริหารของท้องถิ่น

Citation : ลำพันธ์ เศรษฐโชติ, พระครูกิตติวิมล, และ จำรัส บุคตาพงษ์. (2569). การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299198.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299198>

ทั้งฝ่ายการเมือง และฝ่ายข้าราชการประจำจะต้องมีเทคนิคการบริหารจัดการองค์การที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเทคนิคทางการบริหารจัดการองค์การที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนนิยมนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการองค์การให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีนั้น คือ “หลักพุทธธรรม” นั่นเอง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2547, หน้า 124) ได้อธิบายความหมายของ พรหมวิหาร 4 ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ว่า เป็นธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ เป็นหลักใจและแนวทางกำกับความประพฤติของมนุษย์ให้ดำเนินชีวิตอย่างบริสุทธิ์และปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างถูกต้อง ประกอบด้วย

1. เมตตา คือ ความรักและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น มุ่งให้ผู้อื่นมีความสุข ผู้บริหารควรแสดงความปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา โดยให้คำแนะนำ อบรม และมอบหมายงานให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความถนัด

2. กรุณา คือ ความสงสารและความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทั้งด้านวัตถุ กำลังกาย และกำลังใจ รวมถึงจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

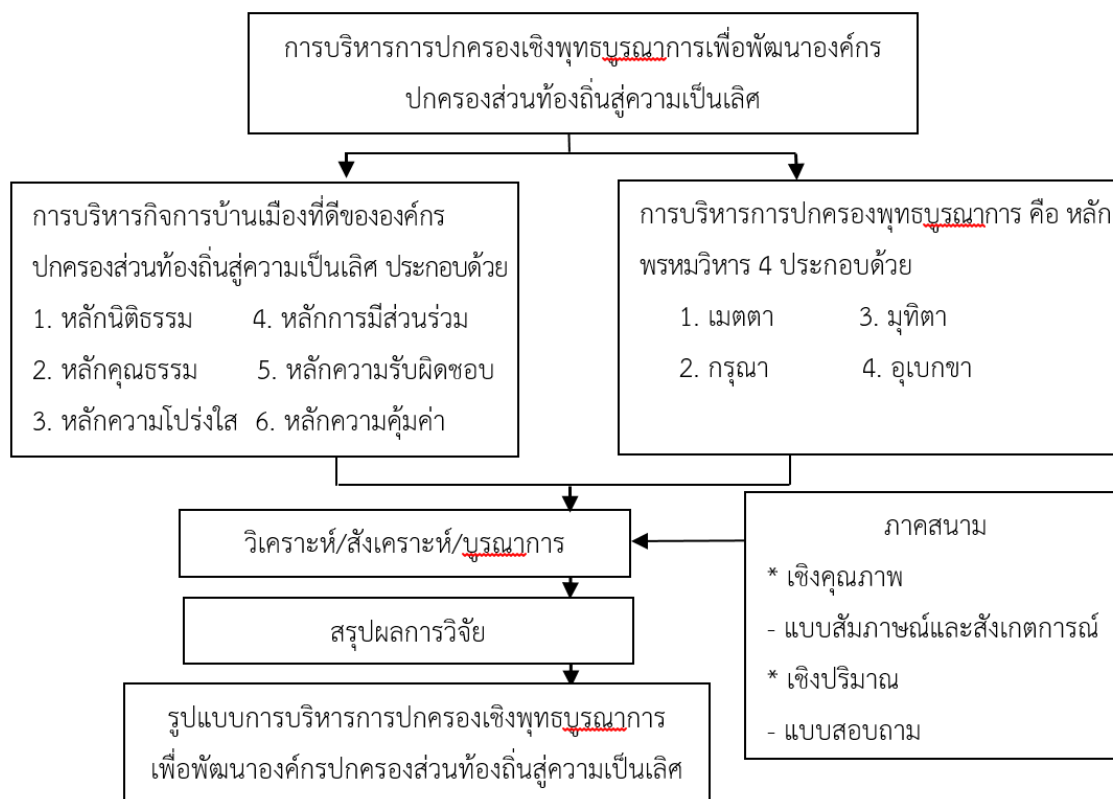
3. มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี ผู้บริหารควรสนับสนุนและแสดงความยินดีต่อความสำเร็จหรือความก้าวหน้าของผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงการยกย่องและให้กำลังใจ

4. อุเบกขา คือ การวางใจเป็นกลาง ผู้บริหารควรปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม ไม่ลำเอียงหรือมีอคติ เพื่อให้การช่วยเหลือและการตัดสินใจเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักธรรม

กล่าวโดยสรุป การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเป็นการประยุกต์หลักธรรมทางศาสนาเพื่อนำมาใช้แก้ไขปัญหาสังคมให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานการณ์ โดยเฉพาะการบูรณาการเชิงพุทธด้านการบริหารที่มุ่งนำหลักพุทธธรรมมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด หลักธรรมสำคัญที่เกี่ยวข้องคือ พรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการบริหารเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน ทั้งนี้ผู้บริหารจำเป็นต้องยึดมั่นในคุณธรรมเป็นสำคัญ จึงอาจกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของการเมืองการปกครองที่ช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยใช้หลักธรรมเป็นแนวทางความคิดและการปฏิบัติทั้งของผู้ปกครองและประชาชน อันนำไปสู่การสร้างสรรคสันติภาพให้เกิดขึ้นแก่สังคมและโลกอย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ผู้วิจัยใช้กรอบโดยการสังเคราะห์ 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ และองค์ประกอบการบริหารการปกครองพุทธบูรณาการสู่ความเป็นเลิศ ตามทัศนะและผลการศึกษาวิจัยของนักวิชาการแหล่งต่างๆ ดังกล่าวมาข้างต้น โดยสรุปกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ดที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,185 คน โดยผู้วิจัยศึกษาเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จำนวน 923 คน เทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ อำเภอสวรรภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 154 คน และเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 108 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ดที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี จำนวน 299 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนด

Citation : ลำพันธ์ เศรษฐ, พระครูกิตติวราร, และ จำรัส บุคตาพงษ์. (2569). การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299198.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299198>

ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักการทางสถิติ โดยผู้วิจัยได้เอกสารรับรองการยกเว้นการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รหัสโครงการ (Project Code) : HEC-01-69-014 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาการบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ ดังนี้

ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากเอกสาร ตำรา บทความฐานข้อมูล การสืบค้นจากอินเทอร์เน็ตและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานำมาสังเคราะห์สรุปได้องค์ประกอบการบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเลิศ

ระยะที่ 2 ศึกษาวิเคราะห์สภาพการณ์การบริหารการปกครองพุทธบูรณาการ และสภาพการณ์การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเลิศ ดังนี้

1. สร้างแบบสอบถามจากองค์ประกอบการบริหารการปกครองพุทธบูรณาการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเลิศ
2. นำแบบสอบถามไปหาคุณภาพเครื่องมือ ตรวจสอบเครื่องมือด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item objective congruence) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ
3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
4. ปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถาม แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 299 คน
6. ตรวจสอบแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อวิเคราะห์ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระยะที่ 3 ศึกษากระบวนการและนำเสนอรูปแบบการบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ ดังนี้

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 21 รูป/คน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งกำหนดแนวคำถามล่วงหน้าตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ศึกษา พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมข้อมูลเชิงลึกได้ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดย

สังเคราะห์สาระสำคัญและเรียบเรียงผลในรูปแบบพรรณนา เพื่อนำไปพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ

ผลการวิจัย (Research Results)

ตารางที่ 1 ระดับสภาพการณ์ของการบริหารการปกครองพุทธบูรณาการ และสภาพการณ์ของการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเลิศ โดยรวมและรายด้าน

การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
องค์ประกอบที่ 1 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ				
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.52	0.59	มากที่สุด	2
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.51	0.59	มากที่สุด	5
3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.50	0.58	มาก	7
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.50	0.62	มาก	8
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.43	0.62	มาก	10
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	4.56	0.33	มากที่สุด	1
องค์ประกอบที่ 2 การบริหารการปกครองพุทธบูรณาการ				
1. ด้านเมตตา	4.44	0.70	มาก	9
2. ด้านกรุณา	4.51	0.67	มากที่สุด	6
3. ด้านมูทิตา	4.52	0.64	มากที่สุด	3
4. ด้านอุเบกขา	4.52	0.68	มากที่สุด	4
โดยรวม	4.50	0.61	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับสภาพการณ์ของการบริหารการปกครองพุทธบูรณาการ และสภาพการณ์ของการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเลิศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ คือ อันดับที่ 1 ด้านหลักความคุ้มค่า อันดับที่ 2 ด้านหลักนิติธรรม อันดับที่ 3 ด้านมูทิตา อันดับที่ 4 ด้านอุเบกขา อันดับที่ 5 ด้านหลักคุณธรรม อันดับที่ 6 ด้านกรุณา อันดับที่ 7 ด้านหลักความโปร่งใส อันดับที่ 8 ด้านหลักการมีส่วนร่วม อันดับที่ 9 ด้านเมตตา และอันดับที่ 10 ด้านหลักความรับผิดชอบ

สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงวิจัย (Qualitative Summary) ได้ดังนี้

1. การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการควรยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นกรอบเชิงโครงสร้างของการบริหาร ประกอบด้วยหลักนิติธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความเสมอภาค ความคุ้มค่า และการมีส่วนร่วม

Citation : ลำพันธ์ เศรษฐ, พระครูกิตติวราร, และ จำรัส บุคดาพงษ์. (2569). การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299198.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299198>

เพื่อกำกับการใช้อำนาจให้เป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ และลดโอกาสของการใช้อำนาจโดยมิชอบ ขณะเดียวกันหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะพรหมวิหาร 4 ทำหน้าที่เป็นฐานเชิงคุณค่าและจิตสำนึกของผู้บริหาร อันช่วยเสริมสร้างความชอบธรรมทางจริยธรรมในการบริหาร ส่งผลให้การดำเนินงานมีความถูกต้องทั้งในเชิงกฎระเบียบและเชิงคุณธรรม

2. พรหมวิหาร 4 มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการตัดสินใจของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเมตตาและกรุณาเป็นฐานของการบริหารคน ช่วยให้ผู้บริหารตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ของบุคลากรและประชาชน เกิดความเอื้ออาทร รับฟังปัญหา และคำนึงถึงบริบทชีวิตของแต่ละบุคคล ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือและความไว้วางใจในองค์กร ขณะที่มุทิตาช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกผ่านการยกย่องและให้คุณค่าต่อความสำเร็จของบุคลากรอย่างเป็นธรรม ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ความผูกพัน และการเรียนรู้ร่วมกัน ส่วนอุเบกขาทำหน้าที่เป็นกลไกถ่วงดุลในการตัดสินใจ ช่วยให้ผู้บริหารดำรงความเป็นกลาง ยึดหลักเหตุผล ความถูกต้อง และประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับหลักความเป็นธรรมตามแนวคิดธรรมาภิบาล

3. การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลกับหลักพรหมวิหารมีส่วนสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากทำให้ประชาชนรับรู้ได้ทั้งความโปร่งใสในการดำเนินงานและความจริงใจของผู้บริหาร ส่งผลให้การให้บริการสาธารณะมิได้เป็นเพียงการปฏิบัติตามขั้นตอนหรือระเบียบเท่านั้น แต่เป็นการตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชน อันนำไปสู่ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาท้องถิ่น

4. การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการช่วยเสริมสร้างความเป็นเลิศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยก่อให้เกิดความสมดุลระหว่าง “ระบบ” และ “คุณธรรม” กล่าวคือ องค์กรมีทั้งประสิทธิภาพเชิงกระบวนการ ความโปร่งใส และการตรวจสอบได้ ควบคู่กับคุณธรรมเชิงจริยธรรมที่หล่อหลอมพฤติกรรมของผู้บริหารและบุคลากร ส่งผลให้สามารถลดความขัดแย้งภายใน สร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือ เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชน อันนำไปสู่การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศอย่างมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการณ์ของการบริหารการปกครองพุทธบูรณาการ และสภาพการณ์ของการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเลิศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือหลักธรรมาภิบาล และหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเอื้อต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร บุคลากร และประชาชน ส่งผลให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความราบรื่น โปร่งใส และเกิดความไว้วางใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเทวประภาส วชิรญาณเมธี (มากคล้าย) (2559, หน้า ก-ข)

Citation : Settho, T., Kittiwathorn, P., & Buddaphong, C. (2026). Integrated Buddhist Governance to Develop Local

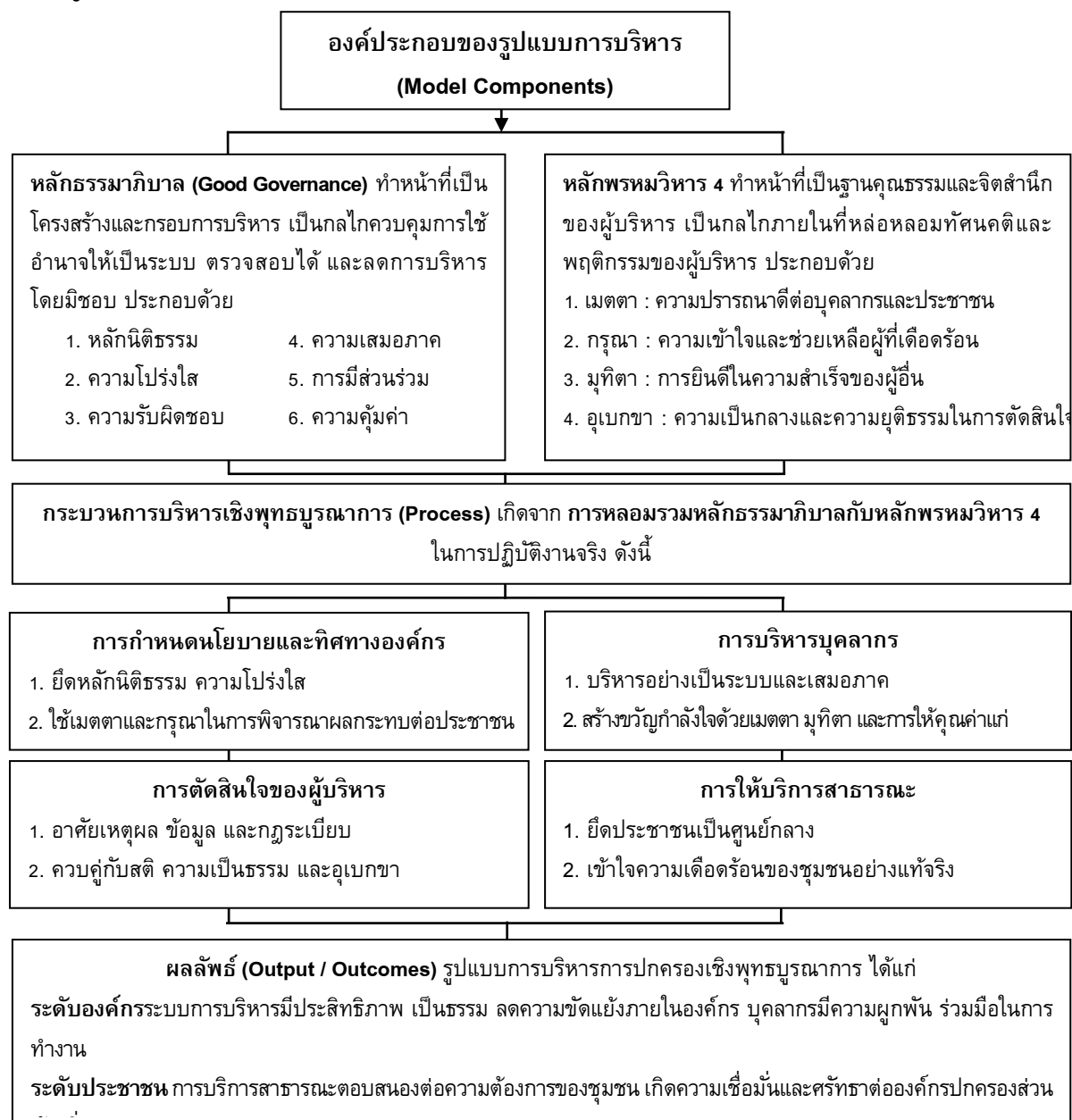

Government Organizations toward Excellence. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(2), e299198.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299198>

ได้ศึกษาเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบล ในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพงษ์ศักดิ์ สนตมโน (เกษวงศ์รอด) (2564, หน้า ก-ข) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พุทธธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร

Citation : ลำพันธ์ เศรษฐ, พระครูกิตติวราร, และ จำรัส บุคตางษ์. (2569). การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299198.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299198>

ผลลัพธ์ของการบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการที่บูรณาการหลักธรรมาภิบาลควบคู่กับหลักพรหมวิหาร 4 สามารถอธิบายได้ใน 3 ระดับ ได้แก่

1. ผลลัพธ์ในระดับองค์กรสะท้อนว่า การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลกับหลักพรหมวิหาร 4 ช่วยเสริมสร้างระบบการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีทั้งประสิทธิภาพและความเป็นธรรม โดยการทำงานเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และกระบวนการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ ขณะเดียวกัน ผู้บริหารยึดหลักสติและความเป็นธรรมในการตัดสินใจ ส่งผลให้การใช้อำนาจเป็นไปอย่างเหมาะสมและลดความลำเอียง นอกจากนี้ หลักพรหมวิหาร โดยเฉพาะเมตตา กรุณา และมุทิตา ยังมีส่วนสำคัญในการสร้างบรรยากาศการทำงานเชิงบวก ทำให้บุคลากรรู้สึกได้รับการยอมรับและการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม ส่งผลให้ความขัดแย้งภายในองค์กรลดลง เกิดความร่วมมือในการทำงานมากขึ้น และเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กร รวมทั้งแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลลัพธ์ในระดับประชาชน ในระดับประชาชน การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการช่วยให้การให้บริการสาธารณะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง เนื่องจากผู้บริหารมีความเข้าใจในสภาพปัญหา ความเดือดร้อน และบริบทของประชาชนในพื้นที่ โดยอาศัยหลักเมตตาและกรุณาเป็นฐานในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ เมื่อการบริการสาธารณะเป็นไปอย่างเป็นธรรม โปร่งใส และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม จะส่งผลให้ประชาชนเกิด ความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในด้านการใช้อำนาจ การบริหารงบประมาณ และการแก้ไขปัญหาของชุมชน ความไว้วางใจดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประชาชนกับองค์กร และเอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาว

3. ผลลัพธ์ในระดับการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ผลลัพธ์ในระดับสูงสุดของรูปแบบการบริหารนี้ คือ การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถก้าวสู่ “ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน” ซึ่งไม่ได้หมายถึงเพียงความสำเร็จในเชิงประสิทธิภาพของการดำเนินงานเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความมั่นคงทางคุณธรรม ความน่าเชื่อถือ และการยอมรับจากสังคม การมีทั้งโครงสร้างการบริหารที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล และผู้บริหารที่มีคุณธรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ทำให้องค์กรสามารถรักษาสัมดุลระหว่างผลสัมฤทธิ์เชิงนโยบายกับคุณค่าทางจริยธรรม ส่งผลให้องค์กรสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยไม่สูญเสียความไว้วางใจจากบุคลากรและประชาชน อันเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ขยายกลุ่มตัวอย่างและพื้นที่ศึกษา การวิจัยครั้งต่อไปควรขยายกลุ่มผู้ให้ข้อมูลไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อื่น หรือในบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบผลการบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการ และเพิ่มความครอบคลุมในการอธิบายปรากฏการณ์เชิงนโยบายและเชิงการบริหาร
2. ศึกษาผลกระทบเชิงลึกในมิติผลลัพธ์ระยะยาว การวิจัยในอนาคตควรให้ความสำคัญกับการศึกษาผลลัพธ์ในระยะยาว เช่น ความไว้วางใจของประชาชน ความผูกพันของบุคลากร และความยั่งยืนขององค์กร เพื่อสะท้อนผลของการบริหารเชิงพุทธบูรณาการอย่างรอบด้าน
3. พัฒนาเครื่องมือหรือดัชนีวัดการบริหารเชิงพุทธบูรณาการ ควรมีการพัฒนาเครื่องมือหรือดัชนีที่ใช้วัดระดับการนำหลักธรรมมาภิบาลและหลักพรหมวิหาร ไปใช้ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลและปรับปรุงการบริหารในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง (References)

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2547). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 12). บริษัท สหธรรมมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2559). *พุทธธรรม. มุลนิธิพุทธธรรม*.
- พระพงษ์ศักดิ์ สนมโน (เกษวงค์รอด). (2564). *พุทธธรรมมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเทวประภาส วชิรญาณเมธี (มากคล้าย). (2559). *พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2564). *คู่มือการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด. (2566). *รายงานสภาพวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด*. กระทรวงวัฒนธรรม.
- สำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมมาภิบาล. (2564). *แนวทางการยกระดับธรรมมาภิบาลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

Citation : ลำพันธ์ เศรษฐโชติ, พระครูกิตติวราทร, และ จำรัส บุคตาพงษ์. (2569). การบริหารการปกครองเชิงพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299198.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299198>